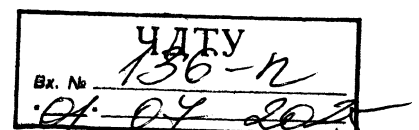

ВИСНОВОК
рецензента,
кандидата філософських наук, доцента
Астапової-Вязьміної Олени Ігорівни,
про наукову новизну, теоретичне та практичне
значення результатів дисертації
Наглюкова Ігоря Олександровича
«Політична безпека як категорія політичної філософії
в контексті сучасного феномену лобізму»
на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії,
за спеціальністю 033 – філософія

Дисертаційне дослідження Наглюкова Ігоря Олександровича об'єднує в тематиці надзвичайно актуальну проблематику: політичну безпеку та поняття лобізму. Деякі виклики сучасного світу мають сталий, довготривалий характер, виявляючи себе в політичній, економічній, технологічній, військовій сферах. Зрозуміло, що поза ризиками та загрозами поняття «безпека» втрачає своє значення, відповідно, поняття «політична безпека» торкається такого стану країни, що дозволяє їй зберегти свою територіальну цілісність, самостійно вирішувати непрості завдання соціального, економічного, культурного розвитку, виступати незалежним суб'єктом міждержавних відносин. З іншого боку, тема дослідження артикулює складно структурований феномен соціального, політичного, міждержавного життя, поза яким не існує жодна держава в світі – лобізм. Як зазначає автор дисертації, «Актуальність дослідження підсилюється також вектором на перетині між філософськими доктринами влади та практичним виміром лобістського впливу на державне управління в сфері національної безпеки» (С.3).

У вступі Наглюков І.О. обґрунтовує мету дослідження – окреслення авторського бачення політичної безпеки як філософської категорії під впливом лобістських практик, що конструюють безпекову реальність у сучасному політичному дискурсі (С.20), детально прописує завдання, які спрямовані на реалізацію мети, ґрунтовно деталізує методи дослідження, що,

безперечно, розкривають практичну значущість одержаних результатів і можуть бути реалізовані в практичній діяльності органів державної влади, дипломатичних структур тощо (С.24-25).

В першому розділі науковець розглядає поняття «безпека» як філософську категорію, акцентуючи увагу на його визначенні, цінності та онтологічному вимірі. Безперечно, схвальним звучить намір дисертанта «не тільки визначити ключові теоретичні положення, що стосуються безпеки в політичній філософії, але й дослідити, як ці концепції взаємодіють із сучасними викликами та змінами, що відбуваються в світовому порядку», що передбачає глибокий аналіз та рефлексію над сучасними концепціями безпеки» (С.26). Понятійно-категоріальний апарат терміну «безпека» викладається Наглюковим І.О. не тільки як теоретичні напрацювання, але й певний спосіб спілкування з авторитетними дослідниками ХХ століття, Ж.Бодрійяром, М. Фуко, представниками Копенгагентської школи тощо (С.34), підкреслюючи цінність мультидисциплінарного підходу до аналізу безпеки, який враховує широкий спектр загроз та викликів, від військових до екологічних (С.37).

Дисертант пропонує власне визначення «безпеки» як динамічного стану гармонії та стабільності, в якому особистість, спільнота або держава відчують мінімум загрози своєму фізичному, соціальному, культурному та економічному благополуччю (С.44). Акцент на філософсько-теоретичному визначенні терміну «безпека» у вітчизняній правовій доктрині, що здійснюється автором дослідження, дозволяє концептуалізувати «філософію глобальної безпеки» (С.53) та зауважити на онтологічному стані політичної реальності (С.55-67).

Другий розділ присвячено «Феномену лобізму в політико-безпековій парадигмі сучасності» розгортається крізь проблематику формування лобізму як політико-безпекового явища, методів лобіювання як механізмів впливу на державну політику, а також аналізу національної безпеки в умовах лобістського впливу. Важливість категорії «лобізм» розкривається

дослідником через його взаємозв'язок із концепцією сек'юритизації, яка обґрунтовує політику безпеки як відповідь на існуючі чи потенційні загрози (С.70).

У контексті ретроспективного дослідження історіографічних особливостей становлення лобізму (лобіювання) як самоврядної категоріальної одиниці політикуму Наглюков І.О. розглядає прецедент України (С.81), підсумовуючи, що еволюція лобізму (лобістської діяльності) насамперед пов'язується із підвищенням ролі громадянського суспільства, прав та свобод громадян, в рамках яких функціонує державний апарат, частиною взаємовигідної соціально-представницької діяльності котрого є нормативна та політична промульгація (лобізм) (С.88).

На С.98 автор зауважує на поєднаності та взаємозв'язку між методами та стратегіями лобіювання, висновковуючи, що методи лобіювання та стратегії лобіювання співвідносяться як зміст та форма, де змістом є безпосередня лобістська методологія (визначення напрямку промульгаційної діяльності), а формою – стратегічна спрямованість процесу промульгації.

Звернення дисертанта до аналізу особливостей лобістської діяльності в Україні в умовах глобальних геополітичних видозмін та повномасштабного вторгнення РФ в Україну від 24.02.2022 р., дозволило акцентувати увагу на завданні політикуму та соціально-політичних формуляцій в Україні, відтак, наближення вітчизняної промульгаційної режимності пропорційно європейським стандартам (С.114).

Третій розділ поєднує взаємодію безпеки та лобізму в площині «Філософських засад лобізму у сфері політичної безпеки: між етикою і владою», де увагу приділено питанням моральних та етичних меж діяльності лобістів, впливу лобізму на формування і реалізацію безпекової політики, а також на політичну владу та безпекову політику держави (С118-119).

Артикуляція етичної концепції Б.О. Кістяківського, в якій деонтологія органічно поєднується з етикою цінностей, дозволяючи осмислити моральну відповідальність суб'єктів впливу як поєднання обов'язку перед суспільством

і визнання об'єктивної значущості політичних рішень, які вони просувають (С.120-121), забарвлює дослідницьку роботу національним колоритом, що, безумовно, додає позитивного враження від теоретизування складною термінологією та проблематикою.

Здійснений Наглюковим І.О. огляд етичних та моральних аспектів лобізму в контексті безпеки, що мають місце у іноземній дослідницькій моделі, надає можливість увиразнити відмінність між українською дослідницькою концепцією та іноземною моделлю досліджень проблем етики в лобізмі, де увагу більшою мірою приділено конфлікту приватних та суспільних інтересів як потенційній причині та підґрунтя настання для держави негативних безпекових наслідків, чинників ерозіювання внутрішньої політико-соціальної карти, розмивання структури безпеки та елемента спотвореного розуміння призначення лобізму (С.126).

Неоднозначному складнику предметного застосування лобізму та лобіювання в системі дослідження моральних аспектів лобіювання в питаннях безпеки в контексті цінностей, на яких, власне, лобізм і базується – аспект маніпулювання громадською думкою (спотворення фактів, їхнє фактологічне перекручування, сутнісна видозміна або опрацювання з метою повної чи часткової дезінформації) присвячується аналіз, розгорнутий автором на С.140-141. Далі в підрозділі 3.2. Наглюков І.О. наводить два приклади обмеження громадянських прав та свобод в інтересах державної безпеки: події в США після терористичних атак 11.09.2001 р. та події у Франції після терористичних актів 2015 р. (С.142-144).

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Наглюкова І. О., що є цілком самостійною, завершеною науковою роботою, дозволимо окреслити деякі дискусійні питання та рекомендації. На С.81 дисертант зауважує, що лобізм (лобіювання) в Україні наразі є слабо розвиненим демократичним явищем і з цим важко не погодитись. Відомо, що лобістська діяльність та характер її існування свідчать не тільки про стан демократичності держави, дієздатності її інститутів, наявності чи повній відсутності громадянського

суспільства, але й вказують на правовий, соціальний статуси держави, зауважують на «відкритості» та «гнучкості» соціальної системи. Відповідно, виникає питання щодо створення вітчизняного інституту лобізму як спеціального суспільно-політичного утворення, що дозволяє здійснювати структурні зміни в суспільстві і що, на нашу думку, не знайшло чіткого відображення в дисертаційному дослідженні. Також варто було б зауважити на певних ризиках – корупції та інших зловживаннях при політичному впливі, оскільки дієвість етичної саморегуляції лобістської діяльності напряду визначається тим, наскільки в конкретній політичній системі забезпечується рівна, чесна конкуренція соціальних інтересів при формуванні та реалізації державної політики. Однак зазначені дискусійні питання скоріше звучать як рекомендації-побажання, абсолютно не применшуючи результативність роботи, і можуть бути реалізовані Наглюковим І.О. в подальших наукових розвідках і в жодному випадку не впливають на цілком позитивне враження від дисертації.

Наукові розвідки дисертанта характеризуються науковою новизною, теоретичним та практичним значенням результатів дослідження. Особливо слід зауважити на цікавому, актуальному, почасти детальному аналізі документальної бази прикладів лобіювання в ЄС та США. Слід відмітити доволі широкий список науковців, що знайшов своє відображення не тільки в ступені наукової розробленості проблеми, але й у постійному зверненні до авторитетної джерельної бази протягом всього тексту дисертації. Чітко сформульована мета, завдання дослідження корелюються з висновками до розділів та загальними висновками до роботи, що підкреслює логічну структурованість дисертацій, список використаних джерел охоплює 158 позицій, з них 124 – іноземні джерела.

Дисертація Наглюкова Ігоря Олександровича на тему **«Політична безпека як категорія політичної філософії в контексті сучасного феномену лобізму»** є цілісним завершеним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні

досліджуваної проблематики, аргументованістю висновків та практичним значенням відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з постановою КМУ № 507 від 03.05.2024) і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

кандидат філософських наук,
професор кафедри філософських
і політичних наук
Черкаського державного
технологічного університету

Олена АСТАПОВА-ВЯЗЬМІНА

Підпис к. філос. н., доцента, професора кафедри філософських
і політичних наук Олени Ігорівни Астапової-Вязьміної засвідчую

Учений секретар
Черкаського державного
технологічного університету

Ірина МИРОНЕЦЬ